

trent het ontstaan der dingen, hebben wij ons thans den weg gebaand tot de eerbiedige bespreking van 's Heeren ordoantien in het bestaande en wel allereerst in de Natuur.

„Wat doet gij, dat gij mijn hart week maakt.“

Maar Paulus antwoordde: „Wat doet gij, dat gij weent, en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor den naam van den Heere Jezus.“

Hand, 21:13.

Het gevoel is een heerlijke macht, maar een macht die gevaarlijk kan worden.

De Christenen te Caesarea vroelden voor Paulus; voelden vooruit wat hem te wachten stond; voelden hierin medelijdzaamheid; en dat gevoel greep hen derwijls aan, dat ze hun tranen niet bedwingen konden, en hem smeekten om toch van de reis naar Jeruzalem af te zien.

Dit nu had zeer stellig zijn goeden en voor den apostel zijn zotten kant.

Het ware pijnlijk voor hem geweest, indien de broeders van Caesarea, wetende wat den apostel te Jeruzalem te wachten stond, koud en onverschillig over zijn opgaan naar Jeruzalem gesproken hadden.

Ten deele heeft de uiting van dat medegevoel den apostel zeer zeker verkwikt. Het ontbreken ervan zou een gemis geweest zijn. En in de roerende taal, waarmee Paulus antwoordde, merkt ge in wat trilling die uiting van liefde zijn eigen gevoel bracht.

En toch, Paulus voelde even bestid, dat zoo hartstochtelijke uiting van dat medegevoel hem kwaad deed. Hij antwoordt, hoe het zijn zedelijke weerkracht aan het wankelen brengt, en hoe hij al den heldenmoed des geloofs in zich verzamelen moet, om zich niet van het opgaan naar Jeruzalem te laten afbrengen.

Zelf Jood, kende hij de Joden, en wist met wat bittere wreedheid ze niets sparend kunnen optreden, als fanatisme hen tot vervolging aandrijft.

Wat was aan het groene hout niet geschied; en bij zijn Heere en Heiland vergeleken, voelde hij zich zoo ten volle als het dorre hout, hij, de „ergste der zondaren.“

Ja, wist hij uit eigen verleden niet, waartoe het Joodsche hart, als het in fanatisme ontvlamt, in staat is? Had hij Stephanus niet onder de broeken steen zien verpletteren, en had hij er zelf niet met wellust als getuige bijgestaan?

En nu zou diezelfde fanatieke haat der Joden zich niet meer tegen Stephanus, maar tegen hem zelf keren, tegen hem te eger, omdat hij, die eerst met hem medeeld, nu renegaat was.

Tegen het schavot op te zien, is nog niet zoo bang, als het vooruit te voelen, hoe de wilde, bloedstompe nergte zich op u werpt, om haar woede aan u te koelen.

En toch, Paulus zou gaan. Hij deinst niet terug. De strijd was inwendig volstrekt. De geloofsheid in hem had getrimmeerd, en Caesarea was het laatste station eer hij Jeruzalem naderde.

En nu wordt in dat Caesarea, nog wel door de broeders die hij lief had, die lange strijd plotseling voor hem vernieuwd. De liefde der broeders wekt de vreeze, die onderdrukt was, weer in hem op.

„Ga niet, Paulus, ga niet. De woede der Joden zal zoo dierlijk zijn. Ze zullen u wreedelijk martelen, tot ze u den doolsteek geven. En wat zal er dan van Christus kerk worden, als gij, de krachtigste der apostelen, er niet meer zijt?“

Daar tegen nu vermaant Paulus zich.

Hij triomfeert ten tweede male, maar nu in worsteling met de broeders. En nu zich vermaant te hebben, bestraft hij de broeders, in roerende taal, maar toch scherpe: „Wat doet gij, dat gij weent, en mijn hart week maakt? Ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor den Naam van Jezus.“

Ge staat hier alsoo voor een werking van het gevoel bij de Caesareanen, insgelijks voor een werking van het gevoel in Paulus, en ten slotte voor een uiting van heroieke geloofsheid, die de werking van het gevoel binnen juiste grenzen terugwijkt.

Het gevoel in ons is de bekwamheid ons door God verleend, om in rechtstreeksche en onmiddellijke aanraking met een zich uitend of door ons gezocht leven te geraken, zonder dat ons denken of een hooger beginsel nog tusschen beide trad.

Op het gevoel werkt de rechtstreeksche aandoening die we ontvangen, de indruk die op ons geëffend wordt. Gevoel voor het schoone is de onmiddellijke aandoening kennen, die hetgeen schoon is, op ons uitteeft. Als in een kring van groote menschen een lieflijk kind binnenhuppelt, zal de één dat wicht onverschillig aanzien, de ander zal onmiddellijk door dat kind zich aangetrokken gevoelen. Dat komt, omdat die eerste voor een kind niets, die ander voor een kind sterk voelt.

Evenzo is het met de natuur om ons heen, met het starrenheir boven ons, met het geroimpd zeevlak aan het strand voor ons uit. De één voelt er voor, en dan onmiddellijk; de ander vindt het ja wel „mooi“, maar het gevoel er voor prikkelt hem niet tot bewondering.

En diezelfde tegenstelling nu gaat heel het leven door, ook bij zedelijke en godvruchtige gewaarwordingen. Wie sterk en fijn gevoelt, ondergaat dag aan dag ergernis; wie dat sterkwerkende gevoel mist, laat de ergernisse langs zich heenglijden, en leeft onaandoenlijk voort.

Van den levenden God ondergaat de één zoo sterke aandoeningen, dat hij den Eeuwigen als ontwaart aan zijn rechterhand en voor zich uit hoort gaan als de Herder op zijn pad, terwijl de ander, o, zoo scherpzinnig over de deugden Gods weet te redeneren, maar de gemeenschap der mystiek met zijn God derft.

Bij ander vrede en leed is het niet anders. Wie aandoenlijk van aard is, voelt ander smart als door onmiddellijke aanraking, terwijl de onaandoenlijke ook wel ander leed jammer vindt, maar er zelf koud bij blijft.

Bij vreugd, die anderen jubelen doet, degeijliks. En ditzelfde nu gaat helaas ook door bij zinnelijke aandoeningen. De één ziet aan wat voor oogen is, en wordt in zijn gevoel onmiddellijk door de wereld en haar begeerlijkheden aan-

gedaan, en meesleept; terwijl de ander voor al het zinnelijke genotbrengende onaandoenlijk, geniet in zijn trots en hooftaardij.

Het gevoel is alsoo iets heerlijks. Het geeft ons contact met de dingen zelf. Het doet ons meeleven in ander leven. Het is een bron zelfs van diep mystieke heilige gewaarwordingen uit de ongezichte wereld.

Het gevoel is daarom in zoo hooge mate instrument en voertuig der liefde, omdat het een gemeenschapsleven mogelijk maakt, dat rechtstreeksche indrukken opvangt van de werkelijkheid.

Het gevoel is dood voor afgetrokkenheden, het leeft uit de realiteit.

Maar tegen die veelkleurige lichtzijde staat een donkere schaduwzijde over.

Het gevoel, juist omdat het de onmiddellijke indrukken ondergaat en er door beheerscht wordt, rekent enkel met het oogenblik, niet met het verleden uit de heugenis, en niet met de toekomst of met de gevolgen door het profetisch nadenken.

Die lieden van Caesarea hadden met den apostel te doen. Ze zagen hem als reeds gemarteld voor oogen. Ze wilden dat lijden van Paulus afwenden. Paulus moest niet naar Jeruzalem gaan. Zoo sprak hun gevoel. Zoo was de uiting hunner liefde. Maar ze dachten noch aan de roeping van den apostel, noch aan den hoogen eisch van den heldenmoed des geloofs. Bij hun gevoelsuiting kreeg geen enkel hooger beginsel recht van meespreken. Ze voelden pijn om en voor Paulus. Dat medegevoel wilde het leed stuiten. En verder dachten ze niet.

Juist zooals de zinnelijke zondaar enkel den lust van het oogenblik voelt, en zich daaraan overgeeft, zonder te vragen naar hooger ordinantie, noch te vragen naar wat het kwaad, eens begaan, hem brouwen zal.

Het kwaad, ons telkens door het gevoel bekokend, ligt hierin, dat we bij de werking van het gevoel lijdelijk zijn, en dat ongekeerd onze eere en roeping als mensch juist is, om met onzen geest de indrukken en gewaarwordingen van ons gevoel te ontvangen, ja, maar ook ze te leiden en te beheerschen.

Zoo was het bij Paulus. Paulus was in het minst geen droogstoppel noch dor redeneerder. In Paulus werkte een fijn, rijk besmaard gevoel. Zijn gewaarwordingen en indrukken waren diep en machtig. Hij voelde hoe het weeten der lieden om hem heen, zijn hart week maakte. Tot zoover was ook Paulus lijdelijk. Hij onderging dat alles. Maar daarbij bleef het niet. Met zijn geest greep hij dat gevoel aan; beoordeelde zijn werking; en beheerschte het door zijn zoo hoogstaand geloof.

In hierin nu ligt de sleutel tot het mysterie, dat hier werken moet. Niet het gevoel afstoppen. Een rijk, fijn gevoel is een schat dien we van God ontvangen, en een onbedorven werkend gevoel is een cithar en cymbaal die ons op alle paden des levens ons leven verrijkt. De onaandoenlijke lieden onder ons missen iets, en zijn waarlijk niet te bejden, ook al zien ze soms laetdunkend op de gevoelsuiting van anderen neer.

Maar hoe hoog het gevoel ook sta, het moet dienend instrument blijven, en dat instrument moet door den geest in ons beheerscht blijven.

Laat het vol en krachtig werken, maar blijf er zelf nooit lijdelijk onder. Het moet u dienen, om u het onmiddellijke contact met het leven om u heen en met het leven daarboven te geven. Zonder dat contact spint ge webben van afgetrokkenheden en vangt er vliegjes in, maar ge raakt den bodem van het reële leven niet.

Edoch, al wat uit dat gevoel u aankomt, u in drukkend, u waandoeningen, u gewaarwordingen, ze moeten beheerscht en gebruikt worden door uw geest in u. Die geest in u moet ze toetsen aan hooger beginsel, moet ze in verband brengen met uw verleden en uw toekomst, en niet dronken u drinken aan den gevoelsbeker, maar in helder bezatijn de opwekkingen van het gevoel te leiden, als menschen, als kind van God, u hooge en heilige roeping.

Die van Caesarea lieten zich door het gevoel lijdelijk meeslepen.

De apostel van Christus beheerschte het en overwon.

Amsterdam, 4 Juli 1902.

Voor de Vrouwenkampon in Zuid-Afrika.

Verantwoord in ons nummer van 29 Juni: f 7407.971/4; verder: van den heer W. J. Caspers, van de leerlingen der Chr. School te Heineoord f 0.30. Totaal f 7407.371/4.

Twee en twintigste JAARLUKSCHE SAMENKOMST VAN DE Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, op 25 en 26 JUNI, te UTRECHT.

De ruime zaal van het Utrechtsche *Tivoli*, met den aangrenzenden schoonen tuin, lokken als vanzelf tot het houden van vergaderingen uit. Donderdagmorgen reeds voor 9 uur kwamen de broeders en zusters er binnen. Uit Friesland en Zeeland en al de tusschenliggende provincien; zij allen kwamen ter

JAARVERGADERING.

De Voorzitter, Prof. Dr. J. Wolter, neemt het voorzittersgestoelte in en langzamerhand komen de Directeuren, de Curatoren, de Hoogleraren, met hun dames het podium bezetten. Als Dr. A. Kuyper binnenkomt wordt hij met warm applaus begroet.

Wel wat later dan officieel bepaald was kon de vergadering worden geopend. Prof. Wolter verzocht den aanwezigen te zingen Ps. 86: 6; de heer P. Blad had welwillend een orgel uit zijn magazijn beschikbaar gesteld, en zoo klonk verheerlijkend het krachtig Psalmegezing door de zaal.

De Voorzitter las daarna Joh. 17 en ging toen voor in den gebede.

Daarna nam de Voorzitter het woord. Allereerst wijzende op den toestand der Vereeniging herinnerde spr. dat Directeuren, Curatoren en Hoogleraren gespaard bleven; een tweetal Studenten, beide van de Literarische faculteit, werden echter weggenomen, de heeren Milo en Wessels; zij gaven zoo goede hope,

doch de Heere nam hen van ons. Thans, nu we voor de 25e maal vergaderen, — de eerste vergadering had plaats op 5 December 1878 — kunnen we danken: „De Heere heeft groote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd.“ Als we over drie jaar ons zilveren feest zullen mogen vieren, kunnen we meer uitvoerig de lotgevallen onzer Vereeniging bespreken; thans herinnert Spr slechts aan het groote feit, dat de stichter bij uitnemendheid onzer Vereeniging als Minister der Kroon in ons midden mag zijn, en bikt hij ZExc. toe, dat hij ook in dit hooge ambt voor het universitair onderwijs op den grondslag van Gods Woord ten zege moe zijn, opdat wie op het terrein der wetenschap zijn God wil kennen en dienen op gemeenlijk wijze daarin belemmerd worde. Moge het den Minister gegeven worde het geheele onderwijs Hooger, Middelbaar en Lager, organisch te regelen naar de beginselen, zoo schoon vaak door hem ontvond; dat de beginselen van Gods gemeene genade in zulk een hooggewichtig deel van ons nationale leven tot heerschappij mogen komen, tot heil van ons volk en tot eere Gods (toeluchting).

De Heilige Schrift doet zien dat met het lied des lofs de klaagttoon niet de diepte, de bede om hulp gepaard gaat, en ook in onze Vereeniging willen we danken voor het goede dat we ontvingen, doch mede acht geven op wat ons ontbreekt. En dat is niet weinig. Hoe veel sterker zouden we staan, zoo alle Gerefor meer le belijders één waren in de erkenning van hetgeen uit hun belijdenis volgt ten opzichte van de wetenschap en hare beoefening. Naar eenheid dient gegaagd, gedachtig aan Jezus naam: „Heilige Vader, bewaar ze in uwen naam, die Gij mij gegeven hebt, opdat zij één zijn gelijk als wij, opdat zij allen één zijn, gelijkertijds Gij, Vader, in mij en ik in U; dat ook zij in ons één zijn.“ Zijn deze woorden voor ons meer dan klanken; verstaan wij wat dit één zijn beteekent?

Wat is absoluut één? In de zinnelijke dingen is zoo iets niet aan te wijzen; de stofelijke wereld toont u het vele aan alle zijden, maar het één niet. Dat vinden we ook niet in ons zelve, noch stofelijk noch geestelijk. Het absoluut één bestaat alleen in onze gedachte, doch niet als een vinding van onzen geest, maar als een noodzakelijke gedachte, door God in onzen geest gegeven. Zonder eenheid is er voor ons denken geen veelheid maar ook zonder veelheid geen eenheid. Het één zijn, de eenheid der dingen en van onszelf, bestaat daarin, dat het vele door één gedachte, één idee verbonden is; één wezen uitmaakt; in het wezen eener zaak ligt haar eenheid. Uit een groot gebouw, met al zijn onderdeelen, spreekt u de eenheid toe, als het den bouwmeester gelukt is alles uit één gedachte te doen opkomen en alles zoo te plaatsen en met elkander in verband te brengen, dat het op zijne plaats en op zijne wijze medewerkt om die één gedachte te doen uitkomen. Die eenheid van gedachte, van idee is het, waardoor een atoom en waar door het heel één is, en alles wat daar tus schen ligt, wat wij één noemen, in deze wereld der zinnelijke dingen.

Dat is de eenheid in ons eigen wezen: we weten dat alle onze gewaarwordingen en voor stellingen de onze zijn; ons eigen wezen de band is waardoor ze saamhangen; we zijn ons bewust dat ons ik van het verleden, ons ik van het heden en ons ik van de toekomst als voor stellingen van ons bewustzijn, hunne eenheid hebben in het éénzijn van ons subjectieve wezen.

Maar al wat één is in de stofelijke en in de geestelijke wereld, dankt die eenheid aan het één Goddelijke Wezen, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn. In dat Goddelijk Wezen is tegelijk de eenheid en de veelheid; drie personen in één wezen.

Christus had: „opdat zij allen één zijn“; de eenheid bestaat dus van nature niet. De zonde, de oorzaak van alle tweespalt, heeft uiteengekerkt wat God in zijn Schepping als één gedacht en gewrocht heeft.

Zeker, we zijn individuen, die een eigen bestaan van God ontvangen, een eigen redelijke ziel. Maar naast de individualiteit der enkelen staat de eenheid van het geslacht en daarnaast de eenheden van stam en volk, van kerk en maatschappij. Allen zijn op samenwerking aangelegd en tot gemeenschappelijk handelen geroepen.

In de praktijk des levens wordt aan ons de eisch gesteld de eenheid die uit God is te openbaren. Dat wil niet zeggen dat we onze individualiteit hebben op te geven, maar wel dat wij de werkingen der zonde, die zich in datpersoonlijke openbaren, bestrijden en uitroeien.

„Opdat zij allen één zijn, gelijk als wij.“ Hoe is Christus één met den Vader? In *geest*, in *wezen* en in *werk*. Zoo ook de geloovigen, die in Christus ingepant en alzoo met Hem één zijn; met God verzoend en daardoor is de eenheid hersteld, die de grondgedachte van Gods Schepping was.

Christus' bede moet die der zijnen wezen, dan zal de begeerte naar eenheid onder hen sterker ontaken. Doch al is die begeerte er ook, dan ontbreekt nog vaak het rechte inzicht, hebben we te worstelen met de zwakheid van het vleesch. Wie de waarheid boven al wenschen, moeten wel bedenken bescheiden en voorzichtig te zijn in hun oordeel; altijd bestaat de mogelijkheid dat wij in onze defecten dwalen; en ook als we overtuigd zijn niet te dwalen, dan past ons toch *zachtaardigheid* bij onze poging om anderen te overtuigen.

Doch het meest staat aan het komen tot eenheid de zwakheid des vleesches in den weg. De vraag: „wie de meeste zal zijn“ leeft dikwerf in ons hart; en Christus' antwoord, dat wie de minste wil zijn de meeste zal wezen wordt zoo weinig begrepen; de mindere te zijn gaat er zoo moeilijk in.

Doch wij hebben geen eenheid te maken; de eenheid van allen, die in Christus zijn ingepant, is er. Ook de waarheid hebben we niet te maken, de Geest zal ons in al de waarheid leiden. Bedroeven we den Geest dan niet, door aan de vleeschelijke begeerlijkheden de heerschappij te gunnen; houden we het oog gericht op de verborgen eenheid in Christus; zie een ieder niet alleen op hetgeen van hem, maar ook op hetgeen van anderen is, dan zal de eenheid zich ook naar buiten openbaren want het gebed van onzen Middelaar wordt *altijd* verhoord.

Die eenheid worde ook in deze Jaarvergadering aanschouwd; zij zal dan ook werken onder onze broeders, die niet met ons samen zijn. De tijden zijn ernstig. God gaf veel, waarnaar zij die ons voorgingen als met opgestoken hoofde hebben verlangd; laat ons zijne weldaden niet verzonnen door onderlinge verdeeldheid, die ons schuldig maken zoo voor God. Laat ons eendrachtig arbeiden dan zal onze Vereeniging met onze School de wetenschap die uit God is worden opgebouwd, en wij zullen den eeuwigen gezegenden Naam van onzen Heiland en Middelaar verheerlijken en onzen naasten tot zegen zijn; want Christus heeft gebeden: „dat zij

allen één zijn, opdat de wereld geloove dat Gij mij gezonden hebt.“

Deze rede, waarvan wij slechts een kort uittreksel geven, werd met belangstelling aangehoord en levendig toegejuicht.

Thans vangen de huishoudelijke werkzaamheden aan.

De presentielijst wordt voorgelezen; de geloofsbrieven van afgevaardigden van corporatien worden onderzocht; de notulen der vorige jaarvergadering vastgesteld, en het jaarverslag over 1901 wordt met dankzegging voor ken nigeving aangenomen.

Het rapport der Commissie tot onderzoek van de rekening over 1901, door den heer Dane uitgebracht, strekt tot goedkeuring; dienover eenkomstig wordt besloten.

Daarna komen de Bestuursverkiezingen aan de orde.

Onderwijl brengt de Voorzitter in behandeling het rapport van de commissie voor Statuten wijziging.

In de jaarvergadering op 4 Juli 1901 te Arnhem gehouden, werd namelijk verklaard, „dat zij voor de Vrije Universiteit een nauwer verband, dan het thans bestaande, met de Gereformeerde Kerken in Nederland wensche lijk acht.“ Een Commissie werd toen benoemd om voor zulk een verband de noodige concept voorstellen te formuleren, en deze Commissie zou ook nagaan, of in de bestaande statuten en reglementen misschien ook wijzigingen van anderen aard waren aan te brengen. Deze Commissie bestond uit de heeren Prof. Dr. F. L. Rutgers, Dr. B. van Schelven en S. J. Seefat.

Inmiddels gingen er in het afgelopen jaar stemmen op, om opnieuw te beproeven de Theologische School en de Vrije Universiteit te vereenigen; pogingen werden aangewend, we derzijdse besprekingen hadden plaats, en daaruit werd het bekende Concept-contract geboren.

Met deze veranderde omstandigheden hield de Commissie rekening, en zij legde aan de jaarvergadering een aantal voorstellen voor tot wijziging der Statuten, Reglementen Instructien en verdere regelingen, en betreffende het be kende Concept-contract met de Gereformeerde Kerken.

Het eerste voorstel dezer Commissie luidde: „De algemeene vergadering besluit, in hare bestaande regelingen, gelijk zij hieronder zijn afge drukt, de daarbij geformuleerde wijzigingen aan te brengen in art. 3, 5, 6, 7, 9, 14 en 15 der Statuten, art. 4, 9, 11, 12, 14 en 15 van het Huishoudelijk Reglement, en art. 3, 6, 9, 10, 12, 17, 19 en 20 van de Instructie voor het be stuur; met opdracht aan het bestuur, om zoo spoedig mogelijk op de aldus gewijzigde Statuten de Koninklijke goedkeuring te vragen; en met be paling, dat, wanneer die goedkeuring verkregen is, alle de thans door haar aangenomen wijzigingen zullen in werking treden op den 1 Januari 1903, en dat, vooraf, in dit najaar, een buitengewone vergadering zal gehouden worden ter benoeming van de door die wijzigingen ingestelde commissie van beoacht op het geldelijk beheer, en ter be handeling van andere zaken, die aldaar nog rege ling zouden noodig hebben.“

De algemeene beschouwingen over de Statuten wijziging werden nu geopend. Het eerst verkreeg het woord Prof. Dr. F. L. Rutgers, voorz., en rapp. der Comm., die nog eens herinnerde, hoe de Commissie door den loop der omstandigheden, genoodzaakt was van het haar gegeven mandaat af te wijken. Zij was buiten haar boekje gegaan en had zich de vraag gesteld: Welke opdracht zou de algemeene vergadering ons gegeven hebben, indien zij niet de veranderde omstandigheden bekend kon zijn geweest. En naar het antwoord, dat de Commissie op die vraag meende te moe ten geven, had zij gehandeld, in de verwachting daarmee de Vereeniging en de algemeene ver gadering dienst te doen. Spreker hoopt dat die afwijking van de gegeven opdracht door de ver gadering niet zal worden uitgekeerd.

De Voorzitter vraagt of iemand over dit punt het woord verlangt.

Daar niemand zich aanmeldt, meent de Voor zitter te mogen constateeren, dat de vergadering der Commissie dankbaar is voor haar arbeid.

Prof. Rutgers, opnieuw het woord erlangende, toont nu aan wat de aard van de voorgestelde wijzigingen is. Daaronder zijn er, die zeker be duiden beperking van de macht des Bestuurs. Die beperkingen zijn niet voorgesteld uit een soort wantrouwen in wien ook der bestuursde leden; integendeel, juist wij het Bestuur het volle vertrouwen bezit en verdient, is het gemakke lijk, thans zulk een beperking voor te stellen; ware het omgekeerd, dan zouden deze voorstel len om minder aangenaam persoonlijk karakter ontvangen, en dat moet niet. De bedoeling is ook niet, alle macht uitsluitend te leggen in handen der Algemeene Vergadering, welke laatste trouwens toch beperkt is door een drietal groote beginselen; en wel: 1. door het doel der Ver eeniging, aangewezen in het onveranderlijke art. 1; ten 2de door beginsel en grondslag van haar arbeid, aangewezen in het onveranderlijke art. 2; en 3. door de ordinantie Gods op het gebied der wetenschap.

Thans ontvangt Dr. C. C. Schot uit Harden berg het woord, die vraagt of de in sommige artikelen voorkomende uitdrukking: „personen, die door een universiteit gegradueerd zijn“, ook dezulken insluit, wier graden door andere Universiteiten verleend zijn. Zoo ja, dan heeft spreker geen bezwaar. Alleen is hij van oordeel, dat art. 2 der Statuten niet alleen de conscientie der personen bindt; hij meent, dat de uitspraak van de Algemeene Ver gadering bindende is.

Prof. Rutgers antwoordt, dat de door Dr. Schot bedoelde uitdrukking algemeen is, en dus alle Universiteiten insluit. Wat de interpretatie van een onveranderlijk artikel door de Alge meene Vergadering betreft, zij kan niet bindende zijn voor volgende algemeene vergaderingen, en men kan er persoonlijk zeer zeker bezwaar tegen hebben. Gaat daar precies mede als met een uitspraak van den Hoogen Raad, die slechts geldt en bindende is voor het bepaalde geval waarop zij betrekking heeft, terwijl voorts in het algemeen de wet zelfe blijft gelden.

De algemeene beraadslaging wordt nu gesloten. In behandeling komt nu art. 3 der Statuten: „De Vereeniging trekt hare inkomsten uit schenkingen, erfstellingen, legaten, contributien van leden en begunstigers, en andere middelen. Zij mag die echter niet aannemen, wanneer daaraan voorwaarden verbonden zijn, die haar of hare scholen van een buiten haar staand gezag in enig opzicht afhankelijk zouden ma ken, of die om andere redenen, naar het oor deel des bestuurs, aan te groote bezwaren on derhevig zijn.“

Wordt voorgesteld daaraan toe te voegen: „Zij kan haar bestuur machtigen, om, onder goedkeuring van curatoren en hoogleraren, een overeenkomst aan te gaan met de Gereformeerde Kerken in Nederland, volgens welke de Kerken met betrekking tot de theologische faculteit een bepaald zeggenschap uitoefenen, met daarin worde

opgenomen, dat de overeenkomst na verloop van een bepaald termijn wederzijds opzegbaar is. Wanneer zulke overeenkomst bestaat, is de Vereeniging, met haar bestuur en met allen die aan haar verbonden zijn, gehouden, de bepalingen van die overeenkomst zoo na te leven, dat de eigen regelingen daarvan ondergeschikt worden gemaakt.“

Dr. J. C. Sikkel wenscht te weten, waarom de goedkeuring van Curatoren en Hoogleraren nog noodig is, wanneer het Bestuur reeds ge machtigd is. Of is de bedoeling dat deze heeren den inhoud van zulk een overeenkomst moeten kennen? Zoo ja, dan rijst de vraag: moet de Vereeniging zeive niet van den inhoud op de hoogte zijn? Vervolgens acht spreker de woorden van: „wanneer“ tot en met „gemaakt“, het slot van de toevoeging dus, geheel overbodig; hij zou die woorden willen laten vervallen.

Dr. A. Kuyper vestigt er de aandacht op, dat de wijziging, die wordt voorgesteld, slaat op een toekomst, die nog niet gekomen is. Is dat nu niet wat al te voorbarig? Verondersteld dat deze wijziging wordt aangenomen, en de toekomst, waarbij zij gedacht is, is anders dan men zich thans voorstelt? Spreker zou dan ook in het eerstgenoemde voorstel — dat het ge heele complex van wijzigingen omvat — willen zeggen, dat de koninklijke goedkeuring moet worden aangevraagd „zoo spoedig dit wensche lijk blijkt“, en zou den datum: 1 Januari 1903, willen doen vervallen.

Voorts heeft spreker tegen de wijzigingen, dat zij te veel in bijzonderheden afdalet; alles regelen en vaststellen, wat met voorbeelden wordt aangevoerd. Tegen de uitdrukkingen: „Wederzijds“, „Curatoren en Hoogleraren“ heeft hij bezwaar; van „wederzijds“ spreekt men niet in Statuten; Curatoren behoort te zijn: „College van Curatoren“, „Hoogleraren“ dient vervangen door „den Senaat“. Waarom moet voorts in de statuten het zeggenschap van de Gereformeerde Kerken worden vastgelegd; dat bestond reeds; hebben we dan vroeger tegen de statuten gehandeld en geleefd? Met de opmer kingen van Dr. Sikkel is spr. het eens, het slot der toevoeging kan vervallen. Zou dit voorstel, zoals het daar ligt, worden aangenomen en kwam, wat wij verwachten, niet tot stand, dan zou daardoor ook de bestaande overeenkomst zijn vervallen.

Prof. H. H. Kuyper meent, dat de thans voorgestelde redactie den indruk zal maken, alsof men wel een overeenkomst wil met de Gereformeerde Kerken, waarbij aan deze meer zeggenschap worde toegekend over de Theolo gische Faculteit, maar niet zulk een, waarbij de Theologische School met de Theologische Faculteit tot samenwerking of samensmelting komt. De Theologische School wordt hier zelfs niet genoemd. Daar het voorgestelde Concept-contract juist van de gedachte uitgaat, dat de Theologische School met de Theologische Faculteit vereenigd zal worden tot eenen inrichting, die dan tegelijk als Theologische School en als Theologische Faculteit dienst zal doen, moet de mogelijkheid voor zulk een overeenkomst hier worden opengelaten. Wil men wel een meerder zeggenschap van de Kerken over de Theologische Faculteit, maar geen erkenning, dat de Theologische School in de saamgesmol ten inrichting blijft voortbestaan, evengoed als de Theologische Faculteit, dan vrees hij, dat elke poging om met de Gereformeerde Kerken tot overeenstemming te komen, mislukken zal.

Prof. Rutgers beantwoordt de verschillende opmerkingen. Als de voorgestelde wijziging wordt aangenomen, zal het voortaan de Algemeene Vergadering zijn, die het Bestuur tot het sluiten van een Contract, als hier bedoeld is, machtigt. Maar die Vergadering kan zich alleen over hoofdzaken en beginselen uitspreken; niet over de redactie van de overeenkomst, en daarom wordt voorgesteld, het Bestuur in dezen te bin den aan de goedkeuring van Curatoren en Hoogleraren. Dat moet in de statuten worden gezegd, wij thans het Bestuur in dezen kan han delen zonder iemands machtiging, goedkeuring of voorkennis: door het voorgestelde wordt die bestuursmacht nu veelzins beperkt. De uitdruk king „Curatoren en Hoogleraren“, ter aan duiding van hunne colleges of vergaderingen, is het volgen eener gewone terminologie, in de statuten ook bij herhaling gebezigd. Het slot van de toevoeging kan moeijelijk worden gemist; het dient om vergissingen te voorkomen. Men zou bijv. bij een regeling enkele kleine dingen over het hoofd kunnen zien, en dat zou dan tot moeijeligheden aanleiding kunnen geven.

De opmerking dat de voorgestelde redactie te eenzijdig het oog richt op de Theol. Faculteit is niet juist: hier kan van de Theologische School niet gesproken worden. Ook is niet juist, dat de voorgestelde bepaling te speciaal is; zij kan juist voorzien in alle mogelijke gevallen. Het „zoo spoedig mogelijk“ wil spreker niet missen, want het is hier vooral raadzaam, dat deze statutenwijziging spoedig in werking trede.

Dr. Fernhout is dankbaar voor de toelichting, maar acht het artikel toch niet zeer duidelijk. Spr. raadt aan, de redactie in negatieve vorm te gieten, en niet te spreken van „Gerefor meerde kerken“, doch in het algemeen bijv. van een corporatie.

De heer H. Bifveld heeft, ook na de toe lichting, geen vrede met het wijzigingsvoorstel. De machtiging behoort niet in de Statuten, want iedere algemeene vergadering heeft haar vaneel; waarom spr. in overweging geeft het artikel onveranderd te laten.

Prof. Rutgers ontkent dat een negatieve redactie beter zou zijn dan die door de Com missie wordt voorgesteld, en ontraadt daarom de wijziging door Dr. Fernhout aan de hand ge laan. Tegenover den heer Bifveld houdt spr. staande dat het Bestuur, wanneer de machtiging niet in de Statuten staat, het recht heeft om buiten de Algemeene Vergadering op te handelen.

Prof. H. H. Kuyper merkt op, dat als de in dit artikel bedoelde regeling geen sprake mag zijn van de Theologische School, omdat deze buiten de Universiteit staat, men er dan ook niet in spreken moet van de Gereformeerde Kerken, die evenzeer buiten de Vereeniging staan.

Mr. Th. Heemskerk is van oordeel, dat ver werping van de voorgestelde wijziging eigenlijk de behandeling van het Concept-contract on mogelijk maken zal. Wordt het Bestuur door de Statuten niet gemachtigd, dan kan het de overeenkomst niet aangaan. Spreker geeft in overweging om te spreken niet van „Hoogleeraren“, maar van den Senaat; anders zal dit artikel geen rechtsgevolgen kunnen hebben.

Dr. A. Kuyper wil niet adviseren de voor gestelde wijziging aan te nemen, want hij heeft daartegen zeer ernstige bedenking; de toekomst van onze Vereeniging staat hier op het spel, en daarom acht Spr. zich gedrongen te waar schuwen. Ook de formeele bezwaren blijven wegen. Men kan niet spreken van „Hoogleraren“, maar moet van „Senaat“ spreken. Ook andere uitdrukkingen ontmoeten bij spreker beden king. Doch dit al geldt de hoofdzaak niet. Wij hebben hier een speciale regeling onder handen, voor één geval, en nu is het ons vollagen

ouwend, met de nu Men zegt als de nomen, is Curatoren ligt een toekomst, een hoog Universiteit dit er toe een stemu doorslag in de wis Het ze is een one de bepali genomen, inderdaad men de l

Spreker dat hij afzonderlijk opdat men wegen, die Prof. A. quaestie druk wegn wijziging digen enas geschiedde zijn hiezo Directeuren met alle volle reken loopt heel Algemeene noods word door Dr. hecht spre word, ool opzicht t

De Voor en-pauze t bleef de sta DE

werd te mi Medegede van Alpha Voorzitter herbenoemt De heer verheugt op ontvangen, maar de krs wil, zal hij de Vereenig De Voor zijn besluit toe.

Een teleg meldt dat de is de vergad De Voor gadering ee de Koningij voor het be van de verg Dit voors aangenomen. Thans ko der voorgest program me luiden aldus

I. De al gevelen uit bezwaren te Conceptcont Directeuren te gaan, mits curatoren en II. De al gevelen uit a. dat het Universiteit dat, wanneer mocht gedaan meene vergade b. dat de twee vereenl het concept h aangeefl, gese voor de nade meed wensche geschiede doo van directieure III. De a Directeuren a zijde der Ker Concept Contre gen, als blij dom aan het Universiteit zulk wifkij curatoren en

De algemeer De heer C met het door zijn. De doc opleiding schi zaak; hij heeft lenden aard t van opleiding vaderen hadde zouden wij te die beide aan heid zal finan niet voor ontk

Doch er genwoordigt, ander beginne vius niet reed beginselverschi baar wordt? een „vakschoo vaar niet, dat Universiteit er Spreker acht zicht gewensc wetenschap er kring onzer U nu althans d doende kunne

Dr. H. Frept-contract Indien de kerk het in dit